

**You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Medioznawstwo jako przedmiot badań w zakresie nauk o polityce

Author: Krystyna Doktorowicz

Citation style: Doktorowicz Krystyna. (2012). Medioznawstwo jako przedmiot badań w zakresie nauk o polityce. W: M. Kita, M. Ślawska (red.), "Transdyscyplinarność badań nad komunikacją medialną. T. 1, Stan wiedzy i postulaty badawcze" (S. 52-62). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Rozdział trzeci

Medioznawstwo jako przedmiot badań w zakresie nauk o polityce

Krystyna Doktorowicz

Wydział Radia i Telewizji
Zakład Zarządzania Mediami
i Organizacji Produkcji Filmowej i Telewizyjnej

Pojęcie medioznawstwa pojawia się nader często w mediach masowych, przede wszystkim w kontekście wypowiedzi ekspertów komentujących wieloaspektowe oddziaływanie prasy, radia, telewizji i Internetu. Jako odrębna dyscyplina nauki w ujęciu doktrynalnym medioznawstwo w polskiej klasyfikacji nauk oficjalnie wciąż nie istnieje, choć dorobek polskich medioznawców gromadzony jest już od półwiecza. Podjęta przez Polskie Towarzystwo Komunikacji Społecznej w 2010 r. propozycja ustanowienia dyscypliny o nazwie „nauka o mediach i komunikowaniu masowym” powinna zmienić ten stan rzeczy. Problemy metodologiczne i teoretyczne, jakie napotykają badacze zajmujący się problematyką mediów masowych, komunikowania masowego oraz społecznymi, ekonomicznymi, kulturowymi i politycznymi skutkami zastosowania nowych mediów, nasilają się wraz z postępującym rozwojem technologicznym. Nowe sieciowe technologie informacyjno-komunikacyjne nie tylko tworzą nowe jakości w zakresie komunikowania, gromadzenia i przetwarzania informacji, ale także wpływają na organizację struktur społecznych i politycznych, gospodarkę, rynek pracy oraz wiele innych dziedzin. Wszystko to generuje nowe problemy badawcze. Nauka o mediach i komunikowaniu masowym jest dziedziną interdyscyplinarną i multidyscyplinarną. Nie sposób analizować współczesnych procesów cywilizacyjnych, społecznych, politycznych czy kulturowych bez wieloaspektowej analizy funkcjonowania mediów jako systemów i jako nośników treści. Problematyka relacji między mediami a polityką pojawia się od początku badań medioznawczych. Obecnie stanowi jeden z najistotniejszych aspektów analizy procesów komunikowania politycznego.

W świecie poważne badania nad procesami i środkami komunikowania masowego rozpoczęły się — w postaci badań prasoznawczych — na przełomie XIX i XX w. Początkowo studia prasoznawcze podejmowały ośrodki europejskie, głównie w Niemczech, Francji i Belgii. Rozkwit tej dziedziny zawdzięczamy badaczom amerykańskim, którzy już w latach 30. XX w. zakładali ośrodki badań opinii publicznej. Od tych badań z lat trzydziestych — pisze Tomasz GOBAN-KLAS (2006: 87) — należy więc rozpocząć historię media research, oryginalnej amerykańskiej dziedziny z pogranicza socjologii, psychologii i nauk politycznych. Główne kierunki badań komunikowania masowego w USA miały charakter pragmatyczny, koncentrowały się na analizie treści, na nadawcach mediów, ich odbiorcach i efektach. W badaniach tych wykorzystywano przede wszystkim metodologię studiów z zakresu socjologii. Ich wyniki stanowiły podstawy empiryczne socjologii komunikowania masowego. Były uwzględniane w kontekście preferencji politycznych wyborców i kampanii politycznych. Amerykański monopol w dziedzinie badań nad komunikowaniem masowym został przełamany w latach 60. XX w. Rozwój radiofonii i telewizji sprawił, że zarówno ośrodki komercyjne, jak i polityczne w USA oraz w Europie zamawiały badania związane z oddziaływaniem i ze skutecznością komunikowania masowego. W latach 60. ubiegłego stulecia wpływ telewizji na wybory polityczne stawał się coraz bardziej znaczący. Przykładowo, debata telewizyjna Kennedy — Nixon zadecydowała o preferencjach elektoratu amerykańskiego w wyborach prezydenckich 1960 r. Ponad półwiecze badań nad mediami i komunikowaniem masowym zaowocowało bogatym dorobkiem badawczym, metodologicznym i teoretycznym (GOBAN-KLAS 2006; MCQUAIL 2007; DOWNING 2004). Wielość pojęć, teorii, modeli i perspektyw badawczych narastała wraz z rozwojem technologicznym i upowszechnianiem kolejnych generacji mediów. Stała zmiana mediów masowych — od zmiany ilościowej w postaci globalnego rozwoju prasy, radia, filmu i telewizji po zmianę jakościową w postaci nowych technologii komunikacyjno-informacyjnych i globalnych sieci, takich jak Internet — otwiera wciąż nowe pola badawcze i poddaje weryfikacji klasyczne modele. Badania stają się coraz bardziej interdyscyplinarne, pojawia się więcej problemów badawczych, a zarazem wyłaniają się liczne trudności w sformułowaniu teorii (MCQUAIL, GOLDING, eds. 2005; NABI, OLIVER, eds. 2009). Nowe media sieciowe wprowadzają do procesu komunikowania nową jakość w postaci interaktywności, indywidualizacji i decentralizacji komunikowania.

Problemy nauki o mediach i komunikowaniu masowym stają się coraz bardziej złożone — zarówno w perspektywie mediocentrycznej, socjocentrycznej, jak i kulturocentrycznej, otwierają się nowe pola badawcze z pogranicza wielu nauk humanistycznych, społecznych, prawa, ekonomii

i nauk technicznych. Rozszerza się także pole badawcze związane z relacją między mediami masowymi, mediami sieciowymi, procesami komunikowania masowego i sieciowego a polityką. Na relacje między mediami a społeczeństwem, w tym na relacje media — polityka, wpływa wiele nowych zjawisk i procesów cywilizacyjnych, do których należy zaliczyć skutki kolejnych faz rewolucji komunikacyjnej zapoczątkowanej w latach 80. ubiegłego wieku. Nowe media, poczynając od nowych mediów telewizyjnych, po telefonię mobilną i sieci informacyjno-komunikacyjne, zmieniły wszystkie aspekty komunikowania. Zmiana technologiczna ma niewątpliwie wpływ na zmianę społeczną, choć nie wszystkie jej aspekty są już znane. Rozwój technologiczny, przejawiający się w procesach konwergencji mediów telewizyjnych, telekomunikacyjnych i komputerowych, sprzyja procesom konwergencji sektorowej, koncentracji i monopolizacji, a to prowadzi do decyzji politycznych określających dopuszczalny politycznie i ekonomicznie poziom fuzji. Konwergencja technologiczna i sektorowa powodują, że wielkie globalne systemy medialne pozostają współzależne z innymi globalnymi graczami, jakimi są siły polityczne i korporacje. Nowe media są jednym z najistotniejszych czynników oddziałujących na procesy globalizacji w aspekcie komunikacyjnym, ekonomicznym, technologicznym, a także społecznym i kulturowym. Nowe media sieciowe są współczesnymi narzędziami cywilizacyjnymi, dzięki którym odbywają się globalne przepływy informacji, idei i kapitału w czasie realnym (CASTELLS 2009). Ekspansja nowych mediów sieciowych zmienia nie tylko proces komunikowania, ale także system polityczny i organizację struktur politycznych. Logika sieci przenika wszystkie dziedziny życia państw i społeczeństw bogatych w technologie i informacje (VAN DIJK 2006). Sieciowe zarządzanie strukturami na poziomie państw i struktur takich jak Unia Europejska zwiększa liczbę relacji horyzontalnych między podmiotami rządowymi, administracyjnymi, organizacjami pozarządowymi i obywatelami. Sieci w ujęciu technologicznym, komunikacyjnym, społecznym i politycznym przenikają się, sprzyjając rozwojowi demokracji i struktur obywatelskich. Interaktywność komunikowania sieciowego wzmacnia procesy komunikowania politycznego i proponuje jego nowe formy. Globalne sieci informacyjno-komunikacyjne są nośnikami przepływu treści, idei i wartości przede wszystkim reprezentowanych przez sterowników globalizacji — Stany Zjednoczone i inne kraje cywilizacji zachodniej. Globalne sieci telewizyjne absorbują masowe audytoria o zasięgu ponadnarodowym. Rozwój telewizyjnych kanałów informacyjnych dostarczających informacje, komentarze i analizy polityczne przez 24 godziny na dobę doprowadził do medializacji polityki na nieznaną dotąd skalę. Internet pozwala na nowe formy komunikowania politycznego, oderwanego od masowego audytorium.

Sieć Internetu wzmacnia rozpowszechnianie idei politycznych, ale także ułatwia opór wobec nieakceptowanych wartości kulturowych i politycznych. Z sieci jako nośnika informacji i propagandy korzystają polityczne grupy ekstremistyczne, terroryści, anarchiści. Fundamentalisci islamscy z Al-Kaidy czy Hezbollahu, będący w stanie walki z cywilizacją zachodnią, wykorzystują do niej wszelkie nowe media. Nowe technologie informacyjno-komunikacyjne pozwoliły na ekspresję tożsamości niezliczonych grup społecznych, mniejszości, ruchów politycznych i społecznych. Sukces polityczny organizacji takich jak Greenpeace czy Amnesty International nie byłby możliwy bez udziału globalnych mediów.

Opór wobec procesów globalizacji wyzwala także ekspresję mediów lokalnych i środowiskowych, co nie pozostaje bez znaczenia dla procesów politycznych, zaangażowania obywateli w sprawy samorządów lokalnych czy wzmocnienia kontroli społecznej nad decyzjami politycznymi. Rozwój społeczności wirtualnych i ich oddziaływanie ma wpływ, choć nie jest on trwały, na wiele lokalnych przedsięwzięć, w tym także na lokalne wybory polityczne. Rozwój i wszechobecność komunikowania sieciowego wzmacnianego technologicznie przez coraz to nowsze, skonwertowane systemy sprzyja rozwojowi sieciowych struktur politycznych. Władza staje się coraz mniej hierarchiczna, coraz bardziej zależna od relacji sieciowych między poszczególnymi podmiotami instytucji państwa, samorządu i obywatelami. Przykładem rozwijającej się struktury sieciowej, wspomaganej sieciowym systemem wymiany informacji i komunikowania, jest Unia Europejska. Manuel Castells nazwał Unię Europejską państwem sieci. Media masowe oraz sieci informacyjno-komunikacyjne we współczesnych społeczeństwach bogatych w technologie i informacje odgrywają coraz większą rolę w kontekście polityki, gospodarki, kultury, struktur społecznych czy też życia codziennego. Relacje między polityką a mediami są coraz silniejsze, gdyż przekazy medialne zdominowały wiedzę o procesach politycznych, władzy, funkcjonowaniu państwa czy partii politycznych. Treści medialne kształtują dominujący wśród większości odbiorców mediów masowych obraz świata. Globalne media masowe i sieci sprawiają, że selekcja treści dostarczanych masowemu audytorium wymyka się jakimkolwiek zasadom doktrynalnym. Przykład portalu Wikileaks, który ujawnił tysiące poufnych informacji politycznych, pokazał, jak nowe technologie informacyjno-komunikacyjne pozwalają na otwarcie niezależnych kanałów informacyjnych, zakłócających utrwalone relacje polityczne. Złożoność procesów kształtujących relacje między mediami a polityką sprawia, że kwestia efektywności oddziaływania mediów i ich wpływ na wybory polityczne elektoratu pozostaje tylko jednym z problemów badawczych. Z punktu widzenia teorii konstruktywizmu społecznego współczesne media masowe są dostarczycielami materiału do konstruowania rzeczywistości, w tym rze-

czywistości politycznej. Mogą stwarzać fałszywy obraz świata, kreować fałszywe ideologie i wartości. Media masowe stają się nie tylko pośrednikiem czy narzędziem komunikowania politycznego, ale same kreują wydarzenia polityczne i wpływają na decyzje polityczne. Partie polityczne i struktury władzy uzależniają swoje decyzje od publikowanych sondaży, skutków dominujących komentarzy czy treści przecieków medialnych. „W dziedzinie polityki — pisze D. McQUAIL (2007: 23) — media masowe stwarzają pole dla debaty i zbiór przekazników służących szerzeniu wiedzy o polityce, kandydatach, istotnych faktach i ideach, jak również dostarczają politykom, grupom interesów i władzy środków do zdobywania rozgłosu i wywierania wpływu”. Należy dodać tu tezę o kreowaniu polityki przez media, które — korzystając z koncepcji „czwartej władzy” i liberalnej doktryny wolności słowa — tworzą rzeczywistość polityczną. Relacje z wydarzeń politycznych, publicystyka polityczna i newsy poddane są zasadom komercyjnym. Kanały informacyjne 24-godzinne relacjonują świat polityki jak wielkie widowiska rozrywkowe, koncentrując się na wydarzeniach sensacyjnych i kontrowersyjnych. Odbiorcy tych kanałów traktują przekazywane przez nie treści o charakterze politycznym podobnie jak przekazy rozrywkowe, skupiając się na wizerunkach, a nie na programach.

Badanie relacji między polityką a mediami nie może odbywać się w oderwaniu od procesów społecznych, gospodarczych i kulturowych. Współzależność polityki i mediów występuje w szerokim kontekście funkcjonowania systemów politycznych, dominujących doktryn społecznych i politycznych, wartości, kultury, prawa, obyczaju, poziomu cywilizacyjnego i technologicznego. Nowe technologie informacyjno-komunikacyjne i ich zastosowania w znacznym stopniu zmieniły charakter relacji media — polityka. Należy jednak unikać determinizmu technologicznego, który zakłada radykalną zmianę społeczną wywołaną rewolucją komunikacyjną.

Zakres pól badawczych omawianej problematyki jest bardzo obszerny i nie sprowadza się jedynie do metodologii i modeli przejętych w nauce o polityce. Do najważniejszych obszarów badawczych należy zaliczyć takie zagadnienia, jak: normatywne koncepcje mediów, polityka medialna państwa, systemy medialne, polityka regulacyjna narodowa i ponadnarodowa, problemy aksjologiczne mediów masowych, media a demokracja, media a sfera publiczna, ekonomika mediów i rynek medialny, komunikowanie polityczne, medializacja polityki, media masowe a tożsamość narodowa, media a problemy marketingu politycznego. Nowe obszary badawcze stanowią: media globalne, media a wojna czy media a terroryzm. Odrębną grupę problemów tworzą kwestie funkcjonowania nowych mediów w kontekście tradycyjnych doktryn politycznych, demokracji, społeczeństwa obywatelskiego, polityki informatyzacji i społeczeństwa informacyjnego. Nowe media generują także problemy związane z prawami człowieka,

kontrolą i inwigilacją, politycznymi gwarancjami prywatności i regulacji treści w sieciach, wreszcie problemy sieciowej struktury władzy i systemu politycznego.

Normatywne doktryny działania mediów masowych wyrażają zbiór zasad, według których media masowe funkcjonują w społeczeństwie i ustalają kryteria interesu publicznego. Doktryny określają zakres wolności mediów, ich powinności społeczne, zakres kontroli państwa nad mediami czy własność mediów. Doktryny funkcjonowania mediów są umocowane w systemie politycznym, w dominujących ideologiach oraz doktrynach politycznych i społecznych. Mają swoje odzwierciedlenie w polityce społecznej, ekonomicznej i komunikacyjnej państwa. Doktryny są podstawą dla stanowienia prawa narodowego w zakresie organizacji i funkcjonowania mediów. Klasyczny podział doktryn dotyczących mediów (prasowych) pochodzi z pracy *Four Theories of the Press* F. Sieberta, T. Petersona i T. Schramma z 1956 r. Autorzy ci, należący do klasyków teorii komunikowania masowego, zaproponowali wyróżnienie czterech głównych doktryn: autorytarnej, liberalnej, marksistowskiej i odpowiedzialności społecznej. Współczesne doktryny funkcjonowania mediów masowych, będące przedmiotem badań komparatywnych, uwzględniają zarówno dominujące idee i wartości społeczne poszczególnych systemów politycznych, jak i globalne procesy oraz zmiany komunikacyjne i technologiczne. Dominujący w kulturze zachodniej system liberalny w centrum doktryny medialnej sytytuje zasady wolności mediów. Wolność ta — rozumiana jako wolność od kontroli rządu i innych sił politycznych — oznacza brak cenzury i swobodę wypowiedzi na wolnym rynku idei. Doktryna liberalna zakłada pluralizm własności mediów masowych, demonopolizację i dekoncentrację. Nowe technologie informacyjno-komunikacyjne, takie jak telewizja satelitarna czy Internet, rozwijają sferę wolności, ograniczają natomiast możliwości regulacyjne państw narodowych. Doktryny autorytarne realizowane w państwach o niedemokratycznych systemach politycznych we współczesnym globalnym systemie komunikowania tracą w znacznej mierze moc. Kontrola państwowa nie jest w stanie nadzorować wszystkich treści i kanałów komunikacyjnych. Do Chin czy fundamentalistycznych krajów arabskich też przenikają informacje i idee demokratyczne. Potencjał demokratyczny nowych mediów ujawnił się szczególnie na przełomie lat 80. i 90. ubiegłego wieku podczas transformacji ustrojowej Europy Środkowo-Wschodniej. Nowe technologie, telewizja satelitarna, a także nowe technologie gromadzenia i przetwarzania informacji oraz telefonia mobilna sprawiły, że w kruszejącym systemie komunistycznym coraz trudniej było władzom kontrolować przepływ informacji. Umiedzynarodowienie procesów komunikowania sprawia, że problematyka praw człowieka dociera do światowej publiczności. Rola środków komunikowania masowego i Inter-

netu w upowszechnianiu wiedzy o zachodniej wizji praw człowieka oraz w wywieraniu wpływu na reżimy łamiące te prawa jest niezwykle istotna. Doktryny normatywne określające zakres wolności słowa i środków komunikowania masowego są ściśle związane z podstawowymi doktrynami politycznymi obowiązującymi w danym państwie, wartościami kulturowymi oraz systemem politycznym. Systemy autorytarne ograniczają nie tylko wolność słowa, ale także dostęp obywateli do nowych technologii informacyjno-komunikacyjnych. Ograniczenia te są coraz trudniejsze do realizacji, nie ma bowiem rozwoju gospodarczego i cywilizacyjnego w odezwaniu od nowych mediów. Nowe media mogą jednak stać się narzędziem inwigilacji i kontroli. Problem ten dotyczy także państw demokracji liberalnej, gdzie nowe technologie pozwalają rządowi, administracji publicznej zbierać informacje o obywatelach na nieznaną dotąd skalę. Technologie, które I. DE SOLA POOL (1983) nazwał technologiami wolności, stają się także technologiami kontroli i inwigilacji. Po wydarzeniach 11 września 2001 r., czyli po zamachu na World Trade Center, problem ten stał się szczególnie wyrazisty. Granica między bezpieczeństwem państwa i obywateli a wolnością i prawami człowieka jest przedmiotem dyskusji politycznej nie tylko w Stanach Zjednoczonych.

Relacje między systemami mediów a systemami politycznymi są różnicowane w zależności od struktury systemu politycznego, systemu prawa i związków pomiędzy poszczególnymi aktorami sceny politycznej. Różnice te pojawiają się także pomiędzy państwami o silnej dominacji doktryny liberalnej. Polityka w dziedzinie mediów ma charakter krajowy. Dlatego występują liczne różnice między systemami poszczególnych krajów europejskich. Bardzo duże różnice w funkcjonowaniu systemów medialnych dzielą Europę i Stany Zjednoczone. System polityczny wyznacza zasady polityki medialnej, regulacji prawnych (szczególnie w zakresie mediów elektronicznych) oraz zakres interesu publicznego realizowanego przez media. Państwa w Europie wyznaczają poprzez koncesjonowanie ogólną liczbę krajowych podmiotów telewizyjnych i radiowych działających w systemie naziemnych. W krajach, w których obowiązuje system pluralistyczny w zakresie mediów elektronicznych, zakładający funkcjonowanie systemu komercyjnego i publicznego, państwo wytycza zakres przestrzeni rynkowej dla mediów komercyjnych oraz powinności mediów publicznych. System polityczny określa formy własności i dopuszczalne granice koncentracji mediów masowych. Problem koncentracji i zagrożeń tworzenia pozycji monopolistycznej w niektórych przypadkach wykracza poza politykę krajową. Dotyczy to np. Komisji Europejskiej, która decyduje o dopuszczalności fuzji koncernów medialnych działających na terenie Wspólnoty. W gestii państwa leży także polityka związana z doktryną powszechnego dostępu i powszechnej usługi. Europejskie media publiczne uznawane są za istotny

element sfery publicznej, a także gwarancję powszechnego dostępu do informacji oraz przekazów z zakresu kultury, nauki i oświaty. Nie ma takich założeń w polityce amerykańskiej, w której dominuje model komercyjny gwarantowany pierwszą poprawką do konstytucji USA. Państwo reguluje także zakres kontroli treści. W skrajnym wypadku oznacza to cenzurę. W systemach demokratycznych państwo reguluje kwestie nadawania przez media elektroniczne treści zagrażających zdrowiu psychicznemu nieletnich czy tak zwanych treści wrogich. Odrębną kwestią pozostaje bardzo trudna do realizacji regulacja Internetu.

Nowe media i zmiana technologiczna wpłynęły na zmianę modelu funkcjonowania mediów masowych w europejskich systemach politycznych. Rewolucja komunikacyjna zapoczątkowana w latach 90. ubiegłego wieku skutkowałą nową polityką medialną w całej Europie. Politykę tę wyznaczyły procesy deregulacji, demonopolizacji i komercjalizacji mediów elektronicznych w państwach, gdzie w zdecydowanej większości do lat 80. ubiegłego stulecia panował monopolistyczny system mediów elektronicznych. Procesy te wpłynęły na redefinicję systemów mediów publicznych i koncepcji powszechnej usługi (JASKIERNIA 2006). Rewolucja komunikacyjna lat 80. i jej skutki polityczne w postaci radykalnej zmiany funkcjonowania europejskich systemów medialnych wymusiła konieczność nowego podejścia do relacji między mediami a polityką. Powstanie silnych narodowych, komercyjnych systemów radiowo-telewizyjnych ograniczyło możliwości rządów wpływania na opinię publiczną. Kolejnym wyzwaniem dla polityki państw jest powszechne wprowadzanie cyfryzacji naziemnych systemów radia i telewizji. Proces ten wymaga nie tylko zmiany prawa, ale także programów polityki socjalnej wspomagających obywateli w zmianie sprzętu radiowo-telewizyjnego. W Unii Europejskiej dostęp do mediów masowych stanowi podstawowe prawo obywatelskie, podobnie jak dostęp do informacji.

W Unii Europejskiej, w Stanach Zjednoczonych oraz w innych zaawansowanych technologicznie i cywilizacyjnie regionach państwa prowadzą zaangażowaną politykę w zakresie budowania społeczeństwa informacyjnego. Polityczna koncepcja kreowania społeczeństwa informacyjnego, podobnie jak polityka w zakresie mediów masowych, ma charakter narodowy. Rządowe projekty powszechnej informatyzacji połączone z programami zastosowań nowych technologii komunikacyjno-informacyjnych w edukacji, nauce, gospodarce, kulturze czy administracji są realizowane w Stanach Zjednoczonych, Europie i w Japonii. Polityczny projekt społeczeństwa informacyjnego został przedstawiony przez Unię Europejską w strategii lizbońskiej i programach *e-europe*. Problematyka strategii politycznej społeczeństwa informacyjnego, podobnie jak politycznych skutków rozwoju i zastosowania informatyzacji, jest przedmiotem badań i analiz od

kilku dekad. Dotyczy między innymi takich kwestii związanych z polityką społeczną, jak różnice społeczne wynikające z dostępu do mediów i informacji. Sieciowy system komunikowania ma wpływ na struktury władzy, organizację społeczną i polityczną. Niektórzy badacze wskazują na nowe możliwości uczestnictwa w polityce obywateli, łącznie z tzw. demokracją partycypacyjną, opartą na interaktywnym potencjale sieci.

Wszystkie relacje między elementami systemu politycznego, parlamentem, rządem, partiami politycznymi, organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, instytucjami publicznymi, korporacjami i obywatelami, które mają polityczny kontekst, kształtowane są przez procesy komunikowania masowego i sieciowego. Zależność między mediami a polityką staje się coraz bardziej złożona. Praktycznie komunikowanie polityczne byłoby całkowicie nieefektywne bez zastosowania mediów masowych i Internetu. Rozwój globalnych sieci informacyjno-komunikacyjnych, w tym globalnych sieci telewizyjnych i 24-godzinnych kanałów informacyjnych, zwiększa jedynie tę zależność. Funkcja kontrolna w stosunku do podmiotów władzy, jaką mają pełnić media masowe, uległa zachwianiu w obliczu medializacji polityki. Analiza procesów efektywności oddziaływania mediów w kontekście wyborów politycznych musi uwzględniać wciąż nowe zmienne socjologiczne, kulturowe i technologiczne. Takie problemy, jak wpływ mediów na procesy polityczne, decyzje polityczne i instytucje, pozostają równie istotne, co procesy kreowania przez media wydarzeń politycznych. Odrębnym problemem jest polityczne zaangażowanie mediów. Zjawisko to obserwujemy zarówno w kontekście patriotycznego zaangażowania politycznego mediów amerykańskich po 11 września, jak i gry dominujących sił politycznych oraz korporacyjnych w świecie. Wpływ mediów na takie wydarzenia, jak przebieg konfliktów zbrojnych czy zaangażowanie państw w działania wojenne ma coraz istotniejsze znaczenie. Informacje przekraczają granice, a rządy, politycy, partie polityczne nie mogą ignorować ich siły wpływu na opinię publiczną. Wykorzystywanie mediów przez polityków wytwarza nierozzerwalną symbiozę między współczesną polityką a mediami.

Rozwój mediów masowych, konwergencja technologiczna i postęp społeczeństwa informacyjnego wraz z nowymi generacjami technologii informacyjno-komunikacyjnych będzie zwiększał współzależność mediów i polityki. Wykorzystanie mediów masowych i sieci w kampaniach wyborczych stało się nieodzownym narzędziem uprawiania polityki na całym świecie. Media będą zmieniać relacje między centrami władzy, korporacjami i obywatelami, ale staną się również pierwszoplanowym graczem politycznym. Poszerzą się pola badawcze problematyki związanej z mediami masowymi, sieciowymi i procesami komunikowania w wielu nowych aspektach, w tym także w relacjach media — polityka.

Literatura

- CASTELLS M., 1998—2001: *The information Age. Economy, Society and Culture*. Vol. 1—3. Oxford.
- CASTELLS M., 2009: *Communication Power*. Oxford.
- DOWNING J., 2004: *The SAGE Handbook of Media Studies*. London.
- GOBAN-KLAS T., 2005: *Cywilizacja medialna*. Warszawa.
- GOBAN-KLAS T., 2006: *Media i komunikowanie masowe. Teorie i analizy radia, telewizji i Internetu*. Warszawa.
- JASKIERNIA A., 2006: *Publiczne media elektroniczne*. Warszawa.
- MCQUAIL D., 2007: *Teoria komunikowania masowego*. Warszawa.
- MCQUAIL D., GOLDING P., de BENS E., eds., 2005: *Communication Theory & Research. An EJC Anthology*. London.
- MOORES S., 2005: *Media Theory. Thinking about Media & Communications*. London.
- NABI R.L., OLIVER M.B., eds., 2009: *Media Processes and Effects*. London.
- POOL SOLA de I., 1983: *Technologies of Freedom*. Harvard.
- SIEBERT F., PETERSON T., SCHRAMM T., 1956: *Four Theories of the Press*. Urbana University of Illinois.
- VAN DIJK J., 2006: *The Network Society*. London.

Krystyna Doktorowicz

Media studies as a research subject within the political studies

Summary

Studies on mass media and communication processes in the context of political studies have been flourishing since the 1950s. Relations between politics and media have become more and more complicated with a social change evoked by a communication revolution of the new media. New information and communication technologies have also brought about a significant increase in a number of senders and receivers of TV transmission on a large scale. Such phenomena and processes as globalization, formation of great media concerns codependent of economic and political forces, Internet expansion, communication interactivity, global television network, and 24-hour information channel have largely influence the processes of political communication.

Key words: media studies, politics versus media, media systems, political communication

Krystyna Doktorowicz

Medienkunde als Forschungsgegenstand im Bereich der Politikwissenschaft

Zusammenfassung

Die Forschungen über Massenmedien und Prozesse der Massenkommunikation im Kontext der Politikwissenschaft sind seit 50er Jahren des vorigen Jahrhunderts aufgeblüht. Die Beziehungen zwischen Politik und Medien gestalteten sich mit dem durch kommunikative Revolution von neuen Medien verursachten sozialen Wandel immer schwieriger. Neue informationskommunikative Technologien zogen nach sich einen erheblichen Anstieg der Anzahl von neuen Sendern und großangelegten TV-Übermittlungen. Solche Erscheinungen und Prozesse wie: Globalisierung, Entstehung der großen, von wirtschaftlichen und politischen Kräften abhängenden Medienkonzernen, Internetexpansion, interaktive Kommunikation, globale Fernsehnetze und 24-stündige Informationskanäle haben die Prozesse der politischen Kommunikation bedeutsam beeinflusst. Sie wurden auch zum Gegenstand der interdisziplinären Forschungen, deren Ziel ist, neue soziale Theorien und neue Modelle der Medientheorien, u.a.: Theorie der Informationsgesellschaft, Theorie der Netzgesellschaft oder Theorie der Mediengesellschaft aufzustellen. Neue Forschungsfelder lassen solche Fragen wie: Medien und Terrorismus, Einfluss der Netzkommunikation auf politische Kampagnen oder Wahlen und Entscheidungsprozesse in der Politik ergründen.

Schlüsselwörter: Medienkunde, Politik contra Medien, Mediensysteme, politische Kommunikation